

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Школски Гласник

ЛИСТ ЗА ШКОЛУ И УЧИТЕЉЕ.

Бр. 2.

У Новом Саду, 31. јануара 1908.

Год. I.

САДРЖАЈ: Рад среских учитељских зборова. — Одношај Педагогије према Психологији. — Тежње за преображајем школе. — Педагошки преглед (Русија). — Школа и настава. — Учитељство. — Практичне обраде: Појам о вишеименованим бројевима. — Прича о Јосифу. — Извештај о школама у темишварској епархији за 1904—1905. год. — Из школске самоуправе: Нове тековине. — Седница ЕШО. бачког. — Седница ЕШО будимског. — Преглед књига: Од чега болује Матица Српска. — Белешке. — Нове књиге. — Одговори уредништва.

Рад среских учитељских зборова.

Навршило се десет година како постоје срески учитељски зборови. То је већ један низ година, у којем се могао један изванредан рад показати одговара ли сврси или не. У добу теме, на среским учитељским зборовима пала је многа лепа мисао, израђен је многи добар рад, али све то имало је само у толико утицаја на општи наш просветни рад, у колико је појединац прихватио по неку од тих лепих мисли и добрих радова, и држао се тога у своме раду. Везе и целине у томе није било никакве. То је сасвим природно, јер ни сами зборови, а ни позвани други чиниоци, нису истицали потребу, да се тај рад веже у целину, да му се да општи значај. Сав тај рад имао је локалну вредност, па и та вредност сводила се на лично симпатисање појединца, по неком од прихваћених предлога или на несимпатисање с дотичном ствари. У таким приликама поникли су по негде и једностранни појмови, да рад у тим среским зборовима нема у опште вредности, или бар да није потребно трошити време и новац на две такве седнице, него је доста и једна годишње.

Кад знамо сви, како је досад текао рад у тим зборовима без заједничког плава и споразума, онда није ни чудо, што се појавила у неколико апатија у раду тих зборова. Но одређи вредност тим састанцима и зборању, не може се; не би

било ни исправно и могло би се означити као мишљење несавремено, ненапредно. Учитељство свију просвећених народа, на тај начин развија свој рад у корист своје самосталности, својег унапређења, унапређења наставе и народне просвете у опште. Како би ми могли доказати, дакле, да така установа само код нас не одговара сврси, кад она користи свима другима. Сама установа, дакле, не носи на себи одговорност за мање повољан успех тога рада, него ту одговорност носи на себи начин којим се распоређује и ствара тај рад у зборовима. Држимо, да би требало у самим зборовима поради на томе, да се томе помогне. Помогло би се онда, кад би рад свих зборовова имао везе међу собом. Та веза могла би се тако постићи, кад би зборски управни одбори споразумно радили. То би се већ и сад могло отпочети, али упоредо с тим требало би да зборови споразумно донесу одлуку, којом ће умолити више школске органе, да омогуће састанак свију среских зборовова. Виши школски органи могли би поједина важна питања издати на мишљење зборовима, по после исцрпног претресања тих питања у зборским седницама, ваљало би да се одлуке појединих зборовова, поговез изнесу на коначно решење у заједничкој седници свију зборовова. Тек то решење имало би своју коначну стручну вред-

ност. Овај начин рада практикује се и код учитељства других народа и одржава се у пуној снази, а сматра се за најправилнији израз учитељског мишљења у дотичним питањима.

Држимо, да би таким радом многа добра мисао била и стварно изведена, те послужила на корист школе и учитељства. Само ће се тако моћи користити добрим идејама и шири кругови, а ако се те добре идеје и поједине одлуке напредног правца, буду и од сад остављале на чување у зборским или епархијским архивама, биће их све мање, јер и њихови носиоци неће се загревати за размишљање о бољим и напреднијим новинама, кад виде да се све то источноначком равнодушносту оставља у страну. Време је да се у томе пође сувременијим путем, јер само тако ће се моћи школи и настави створити темељнији услов за напредак.

— 3 —

Одношај Педагогије према Психологији. *)

Превео Мл. Ђурошевић, учитељ у Обровцу.

Ко год се бави са проучавањем науке о васпитању, која се зове Педагогија, тај се на сваком кораку мора враћати Хербарту, који је творац те науке. Тако је то и онда, кад хоћемо да установимо одношај између Педагогије и Психологије. Ону истину која се даје руком ухватити, да овај који хоће да се бави са васпитањем деце, — и да себе назове васпитачем, — мора познавати душу детињу, наклоност и природне способности, мора познавати законе, по којима се развија душа детиња, ту је истину знао сваки васпитач, још од најстаријих времена. Али установити научни одношај Педагогије према Психологији, то је са свим други посао. До Хербарта, — Педагогија се није освртала на Психологију. Њезин је ослонац била етика или боље рећи: она се ослањала на моралну страну — теолошких знања.

*) Ову је расправу написао Dr. Wessely Ödön, она је прочитана и примљена у мађ. Педагошком збору у Будимпешти, а штампана у мађ. педагошком часопису „Pædagogia“ у 8. и 9. свесци од 1907. год.

Хербарт је чинио покушаје, да је учини самосталном, и од њега у опште потиче, обележај одношаја Педагогије према Психологији.

Он је рекао: „Да Педагогија као наука зависи од практичне филозофије и од Психологије. Једна показује циљ, а друга путе и опасности“. Ова изјава уједно карактерише цео систем.

По томе је Педагогија потпуно самостална наука, али има два стуба ослоњања; једна је етика, а друго је филозофија.

Од најстаријих времена, морал стоји у тесној вези са Педагогијом, али да и Психологија буде чврстом копчом везана за Педагогију, то се појављује тек у добу Хербартовог рада на педагошко васпитачко просветном пољу. А Хербарт је опет ову идеју примио од Песталоција, који је више пута наглашавао, да је од преке потребе наћи начина, који ће човека „са законом физичког механизма“ — довести до апстрактних појмова. Али ни Песталоције није тражио психолошку основу у корист Педагогије, он је само тражио природан ход. Његове су мисли дубоко укорене у Русовљевом Емилу.

Ову је књигу он прочитао много пута, и то је ваљда једино педагошко дело, које је читао не један пут, него и више пута.

Али је са свим природно, да су се Русовљеве мисли, са свим претопиле у његовој племенитој души, која је била пуна моралног идеализма, да су се једва познати могле.

И под Русовљевим утпајајем, почела је Педагогија да се ослања на Психологију, којим су путем ходили и наставили рад у започетом правцу, његови ученици.

Филантрописте су изrekli: да је од преке потребе, бавити се науком о души човечијој. А Базедовљево дело „Elementarwerke“ пуно је психолошког учења. Није то случајан рад, да су филантрописте покренули Психологију детета, који је рад настављен у добу наших дана.

Да је ова цветајућа наука запела, у томе има узрока колико Хербарт, толико

има удела и развитак Педагогије, којој је дат карактер Научне Педагогије.

Хербарт је тако строго заокружио научни круг, у који ни мало није могао да продре дилетантски карактер науке дечије.

Од Хербарта, до најновијег времена, утврђено је било то начело: да је Педагогији основ Психологија. Било је и таквих педагога, који су још даље ишли, те су Психологију сматрали, за примењену Педагогију.

И, тек што се Педагогија отргла из опетва етике, већ јој прети опасност, да ће бити потчињена Психологији.

А да ова опасност постоји, то сведоче од времена на време подизани гласови из научног света, који се ограђују против оваке тврдње.

Врло је лепо примљена та идеја, да Педагогија и није ништа друго до садржај психолошких закона, којих се сваки васпитач мора држати у своме васпитачком раду, као што н. пр. земљорадник мора узети у обзир хемијска начела, и изводити их у пракси.

О овоме Енглеz Ваин ово вели: „Васпитање је по суштини својој образовање душевног света, у коме раду не може се човек ни нашта друго ослањати, до на Психологију, која треба да му буде путевођа. Кад једном Психологија даде човеку потпуно јасна знања из душевног света, онда педагог може слободно и сигурно ићи напред, и не треба му ништа више радити, но држати се само оног знања, које му је пружила Психологија, а жељени резултат доћи ће просним механизмом. Према овоме: васпитање и учење, не би било ништа друго, до на Психологији основани Механизам.“

Али је већ и сâм Хербарт учинио примедбу, да је ово само једна искрена жеља за оваком Педагогијом, као и Психологијом, на којој треба да се положи основ.

Од овога доба је прошло много времена и Психологија је у развоју својом у многоме напредовала и постала савршенија; али поред свега овога на-

предовања, које је резултате баш у последњем добу показала Психологија — на чију би основу ваљало поставити и утврдити педагошки механизам, — остало је то и на даље — једна искрена жеља и ништа више!

Чују се гласови из научног света, који се у последњем добу одао свим маром проучавању Психологије, да је ова наука потпуно усавршена, на коју би се могла поставити васпитачка начела, као што је то случај код рачуна, на којем се оснивају техничка знања. Али се ово пре може узети као пометња, према фактичној истини, против оних идеала, којима се заносе неки научници. Један психолог на психолошком конгресу у Гисену — тако је оцртао слику будућности, да овај педагог, који се огреши у своме васпитачком раду — о психолошке законе „да чини такав преступ, за који се може повући на одговор исто тако, као н. пр. кад један техничар, код подизања каквог великог здања, пропусти учинити какве важне прописе, којима би се спречила евентуална несрећа. Али на овако одважне снове, долазе одма и разлози, који говоре против оваке тврдње — као што је то изречено, на психолошком конгресу у Берлину — да је ово претеривање.

Па кад би се Психологија и подигла до потпуног степена свога усавршења, као наука, да нам у свима појединостима буде позват потпуни рад душевног механизма, Педагогија као наука, ово не може просто примењивати!

Приликом учења и васпитачког рада, морају се и друге околности узети у обзир, а као што видимо: — овде је најглавнија та околност, да се узме у обзир садржај културе и каквоћа те садржине, као и њен историјски развитак.

Да се Педагогија просто овако пресадити у Психологију, изнећемо мишлења, два чувена научника, који су заузели према овој жељи своја противна становишта. Једно је светског гласа признати психолог, професор бостонског свучиштва Минстерберг; а друго је, свет-

ског гласа признати педагог Рудолф Леман, духовити професор на свеучилишту у Берлину.

(Наставиће се).

Тежње за преображајем школе.

(Наставак)

С већим развитком школе и наставе, појављују се све веће тежње за преображајем школе и у унутарњем и спољашњем њеном уређењу. У данашњем добу, добу честих таквих појава, разуме се да има доста и таквих тежња, које не одговарају правој задаћи просветној, него су где кад само проста жудња за нечим новим, с тога свака тежња за преображајем школе, ствара стручњацима широко поље за рад и за проучавање свих односа, који помажу или задржавају напредак школе. Између осталих услова за просветни напредак држи се, да данашња школска настава не одговара сврси, јер је у многоме јако одељена од живота, с тога и не може дете да се заинтересује за таку наставу. Тражи се, дакле, да настава буде пуна живота; да се ученику пружи живи, изразити, стварни облици. Кад се детету даје тако знање, за које оно нема интересовања, за којим не жуди, то не може дете ни прихватити. Но осим слабе пажње на заинтересованост, иде се још и затим, да дете веома много знања упамти за што краће време, тиме губи знање од своје животне снаге, постаје тромо, мртво и не изазива дух на рад. Против така мртвила у настави, боре се извесни стручњаци на западу (у Немачи: Шарелман, Гансберг и др.) веома одлучно. Но и пре њих су војевали други педагози, у другом облику, за исто то. Познато је већ одавно, да су педагози тражили, да градиво наставно буде више средство, него циљ у настави; да то градиво треба у деци да крене на рад и развије природне способности; тражило се да се формална сврха постигне, што се више може, помоћу наставног градива, које има вредност с материјалне стране. Држи се, да се ово може постићи, ако се настава

примени на дотадашњи живот детињи и доживљаје, односно искуство — ако се може тако назвати. За таку наставу заинтересовало би се дете. Но неки од тих стручњака иду тако далеко, да искључују сваку наставну основу и све остављају учитељској увиђавности и случају. Ово се не прима, јер пису сви учитељи знаоци свога посла и уметници, а на крају крајева и учитељи су људи. Свакојако наставна основа, треба само да послужи као правац за избор и сређивање наставног градива; она треба учитељу да помогне, да може своју наставу применити на оно што улази у оквир дечја интереса, али онај правац који води самој сврси мора учитељ узети у обзир. Неки стручњаци на западу прецењују приповетку у настави, јер она увек претпоставља да су чулне представе већ у души детињој, а њих међу тим можда дете тек треба да стече искуством и опажањем. Ни најбољи приповедач не може деци у добу од 8—9 година, приказати библијске приповетке тако, да их деца чулно и живо схвате. Библијске личности и крајеви, могу се тек силом донекле пренети у машту дечју. С тога дете од 6—9 година не може у њих да се уживи; оне не стварају и не изазивају никакав живот ни интересовање. Исто тако ни књиге за стварну наставу као уџбеници, не могу се прихватити, јер оне дају деци само појмове без садржине; на место њих треба поред литерарне читанке, да се узме читанка за реалија, а у њој да су из неког доброг изворника обухваћене приче, одељци, и описи пуни живота и топлине.

Особито се иде за тим, да се прва школска настава реформише. Иде се за тим, да прва настава мора бити настава за живот помоћу опажања и саморадне (Göbelbecker), јер оно што се доживи у природи и међу људима, основ је животу мисленом, наравственом и вољи. С тога представници тога правца стављају у првој школској настави као средиште наставе, стварну наставу на познавању прве дечје околине. Представници тога правца стоје на становишту, да та настава треба да је стожер, на којем треба да се обради

У природно и систематски сав унутрашњи свет дечји, и из тога да потичу сви остали наставни предмети: Наука о вери, матерњи језик, рачун, реалија, цртање, писање и певање. Настава у познавању облика мора се развити из старе наставе; обе се морају међусобно помагати. Ако та настава хоће да има правог успеха, мора у првој линији утицати на чула; свестрано образовање чула прва јој је задаћа. Као средство за ово истичу, потични представници цртање, а за овим читање и писање. И ако се важност цртању признаје у овом раду, ипак неки држе, да је за наставу у познавању облика, још пре цртања важније моделирање, јер сва она сврха, која хоће да се постигне цртањем, много лакше и боље — геле они — постиже се кад је цртање у вези о облицима, јер тек тада је очигледност удубљена, око и рука увежбана, саморадна негована, укус оплемењен и постигнут извесан степен спреме и вештине. Зашто да се неки предмет (н. пр. табла, сто, столица), кад се о њему говорило и први појмови постигли, не би направимо од иловаче и тек тада цртао; тек је приказ самог предмета нешто конкретније, него његов цртеж. Даље мисле представници тога другог правца, да дете треба зарана привикнути на тачно и оштро опажање и то не само на вештачке предмете, него и на предмете у природи. Важније је посматрање неког предмета у његову развитку и стварању, него у посматрању већ готовог предмета. Кад дете ствара предмет мора га опипати, разгледати, руком и очима размотрити и онда га тек може цртати и описати.

(Продужиће се.)

Педагошки преглед.

Русија. Средње школе у Русији деле се у опште на гимназије и реалке, али су ове школе у појединостима разне удешене. Општа школска обзеза не постоји у Русији; иде се за тим да се деца односно њихови старији, неким извесним наредбама привуку школи. Тамошње школе деле се на три групе: школе за општу наставу, вероисповедне и посебне народне школе. Ове посебне школе спремају не-

посредно за неки позив у животу; на опште васпитање у толико се пази, у колико је оно предспрема за практично образовање. Вероисповедне су школе оних народности које нису православне; у њих иду евангелици, католици, жидови и мохамеданци. Свима народним школама задаћа је да науче своје ученике читању и писању. Опште народне школе, деле се на забавишта, праве народне школе и продужне школе. Но тиме није означена општа и уредна организација нижих школа. Код забавишта нема организације; њихово оснивање и уређење, приватна је ствар. Продужне школе или су недељне, или повторне или стручне школе (земљоделске, занатлијске и трговачке). У недељним школама има и таквих, који нису ни били у основној школи нити што учили. Праве народне школе су ниже и више. Нижа народна школа има задатак да децу васпита религиозно-морално и да им даде прва знања. У течају од три године учи се наука о вери, руски језик и четири вида рачуна, ко ни минимум од овога знања не постигне мора учити још једну, четврту годину. Синод има школе за неписмене и т. зв. приходске. У њима се учи читати, писати и наука о вери, од осталог знања се учи што служи верској и црквеној сврси. Ове су школе најлошије уређене. Школе у којима се учи читати, узимају читанку за средиште наставе, узима се у тим школама још и нека врста реализма, који се обрађује помоћу читанке.

Више народне школе имају више разреда, обично најмање два, ове школе су продужење оне наставе у троразредним течајевима, а имају три или највише четири течаја. Наставна основа из нижих школа проширује се у вишим тиме, што се још обрађује земљопис и повесница о Русији, прва знања из природописа и цртање. Као што су разноврсне школе, тако је разноврсна и учитељска спрема. Међу спремним учитељима има их две врсте, једни су који су учили неку школу, а други, који су стекли учитељску способност само испитом. Заводи који спремају учитеље, једни су праве учитељске школе, а други су где се тек споредно и учитељи спремају. Учитељских школа има за учитеље на вишим и за учитеље на нижим школама. Педагошко-дидактичко образовање је свугде једнако, само опште образовање обухвата разан оквир.

Школска управа није организована изједна, исто тако није ни похађање школе удешено, јер нема опште школске обзезе. Школско образовање у опште добија само 3% од свега становништва; од женске деце за школу обзезне похађа школу само једна трећина. Карактеристичан је по руске школске прилике и извор из којег се покривају издатци на просвету, тај новац даје чист добитак од потрошарине на ракију. Закон о општој школској

обвези, који је 1906. год. министар просвете израдио и поднео министарском савету, одговара давнашњим жељама руског народа. Поједини крајеви и комуне мораће основати довољан број основних школа, у којима ће се бесплатно учити деца од 8—11 година. У свакој такој школи не сме бити под једним учитељем више од 50 деце. Свака школа добиће од државе помоћ, годишње око 400 рубаља за набавку учила. Минимум учитељске плате мора бити 360 рубаља годишње. Остале издатке око наставе и уређења школе набавиће дотични органи који школом управљају, а ови су осим тога обвезни да у току две идуће године израде нацрт за оснивање свих осталих школа. Но овај напредни закон тражи и взредно велике издатке. Просвећен свет се нада да ће државна дума потребни капитал створити и одобрити. »Новоје Времја« износи прорачун тих издатака, који су у свези са општом обавезном, а бесплатно основном наставом. Тај лист рачуна овако: На 140 милијуна становништва ако се узме да има за школу способне деце 14 милијуна и да на једну школу долази 50 деце, требало би целој Русији 250.000 основних школа. Према том новом закону држава би морала помоћи издржавање школа са 109 милијуна рубаља. Сад постоји у Русији око 70.000 основних школа; требало би основати нових око 200.000. Све ако би личан део издатака сносиле и комуне и поједине покрајине, ипак би за спровођење тог закона требало много новаца и времена. Но осим тога морало би бити за те школе и довољан број спремних учитељских снага, а ово би повукло за собом оснивање нових учитељских школа. Но свакојачко је учињен први корак на спровођењу општег народног образовања, па ма се то тек и кроз неколико десетипа година извело. Ово и људи непријатељски расположени према словенској Русији поздрављају као просветни напредак.

Школа и настава.

Два питања која се и нас тичу. У крагујевачкој „Просвети“ расправљају два учитељска друга питање „О практичном учитељском испиту“. Д. Б. који је заузео противно становиште практичном учитељском испиту, поткрепљује то овим: »Учитељи су свршили нарочиту школу за свој посао, полагали су стручни испит при изласку из школе и онда је непотребно потрзати их на овај испит и навлачити их на трошак, који доста тешко пада почетницима, јер им је плата сувише малена. Слепо имитирање странцима учинило је, да и ми имамо практични

учитељски испит. Одржавање овога испита ужасна је заблуда«. Овако мишљење о учитељском практичном испиту може поднети само за ђака, који је једва чекао да се ослободи школе и учења. Сталоженији, сређенији учитељски радник и ако се може разилазити у мишљењу о начину полагања тога испита, не може му одрећи сваку вредност. Та установа би много допринела да нам школе крену напред, а учитељи стану на угледан ступањ својег стручног образовања. Теоријско образовање, које се прими у учит. школи, није ни по обиму ни по садржини својој тако, да се од њега може живети за века. То се може допунити само тако, ако сваки учитељски кандидат буде обвезан, да као практичан учитељ првих година учи и спрема се за други испит, којим ће задобити учитељску сталност. Интелектуалан развитак учитеља на западу није дошао сам од себе, моћан чинилац је томе, та учитељска даља спрема. Преврнимо по неки немачки педагошки лист, па ћемо у њему наћи шта све студирају млади учитељи за тај т. зв. други испит. И онда сравнимо спрему својих кандидата, односно почетника учитеља са спремом њихових па — метнимо руку на срце!

Ми чак држимо да већ четврта година у учит. школи, треба да се употреби само за вежбу у што чешћем практичном раду и студирању за даље образовање.

*

Друго је питање које се и нас тиче, *срески школски надзор*. У „Хрв. Учитељском Дому“ један писац обара важност том надзору, а пише поводом једног чланка у прошлогодишњем »Напретку«, где се говорило у корист тога надзора. Писац у »Хрв. У. Д.« поткрепљује своје нерасполагање према том среском надзору овим: »Зар није доста што жупанијски надзорник дође једанпут, а кадгод и по више пута преко године у школу? Или би они радо да им надзорник увек седи за вратом?« Свако питање има више полазних својих тачака и кад се пође баш са оне тачке, на којој не лежи тежиште тога питања, да богме да ће се на све пре доћи, него на оно што иде у корист самог питања. Ми држимо, дакле, да је права полазна тачка за ово питање, методска страна наставе особито за млађе учитељске нараштаје. Кад би невешт млад учитељ (а таквих је већи проценат него вештих) имао одмах у почетку својег учитељског рада вештог, опробаног путевођу, лакше и брже

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

би дошао до сређеног правца у своме раду. Више би користио школи и своме угледу, мање би имао нерасположења, једа и других непријатности. Рад таког учитеља више би одговорио правој васпитној сврси у школи, а целокупан такав наставни рад пре би стигао просветном идеалу, који је истакнут као сврха у просвећењу сваког народа. Срески школски надзор, ако не би баш свему томе сасвим помогао, али би посредно много утицао, да нестане оних неправилности у којима се млад учитељ креће, те да се тако ослободи за интензиван, сређен рад. Разуме се, ако би срески надзор био поверљивим практичним учитељима. Жупанијски, окружни или у опште надзор неког ширег обима, никад не може бити тако користан по наставу, као добар, стручан срески надзор. Ово су у главном само напомене о томе питању.

Ми смо се дотакли оба горња питања, не да утичемо у туђу полемику, него да скренемо пажњу на праву полазну тачку тих питања. Једно с тога, што су та питања у опште важна по унапређење наставе, а друго с тога, што просветне прилике у нашој околини могу донекле послужити и нашим меродавним круговима за директиву у пресуђивању појединих важних питања, те и нехотице могу прихватити неко становиште које није исправно.

Хрватска и Славонија. У Загребу се одржао састанак учитеља са шегртских школа, на којем се расправљало о реформи шегртских школа. До сад се у тим школама показао слаб успех, а узрок је томе лоша дисциплина, која се не да поправити, јер су досадашња средства за дисциплину недовољна. У корист реформе тих школа прихваћени су ови предлози: 1. Трговци и обртници да примају за шегрте само таку децу, која су свршила IV. р. осн. школе с добрим успехом. 2. Да се не ослободи шегрт који није свршио шегртску школу с довољним успехом и похвалним владањем. 3. За оне који сврше III. р. с добрим успехом, а још су обвезни за школу, да се установи посебан течај, као што су предавања за помоћнике. 4. У разреду да не сме више бити од 30 шегрта. 5. За шегрте да се саставе потребне књиге и набаве потребна учила. 6. Настава да буде дању.

„Хрв. Учили. Дом“.

Србија. „Учитељ“ од јануара о. г. пише, да се у министарству просвете, ради на неким школским реформама, али све у некој тајности.

У комисији која ради на пројекту о реформама, нема ни једног учитеља.

Црна Гора. Државна гимназија на Цетињу добила је ове године VI. разред. У Подгорици је основана државна гимназија са четири разреда.

Почетком ове године уведен је за гимназије нови наставни план и франкфуртски систем гимназија (види »Преображај школе« у 1. бр. »Шк. Гласника«)

Основне школе подељене су на три школске области: Западна шк. област — надзорништво на Цетињу, источна област — надзорништво у Подгорици, северна област — надзорништво у Никшићу. Надзорници су дужни трипут годишње походити школе. Отворено је 27 нових државних школа, знатно је умножен број разреда и учитеља. У смислу новог школ. закона издата су разна упутства и наредбе о грађењу школа, распореду учитеља, учит. испитима, похађању цркве, уџбеницима, школ. радovima и др.

»Учитељ«.

Босна и Херцеговина. Крајем 1905.—1906. г. било је 337 осн. школа. Од тих су 253 комуналне, 103 вероисповедне, 10 приватних. Православних је 70, католичких 31, протестантска 1, јеврејска једна. Отворено је 15 нових, а 1 напуштена. Деце је било: 4.902 мухамеданске, 13.597 православне, 13.341 католичке, 1340 јеврејске, осталих вера 518.

»Шк. Вјесник«.

— Учитељи и академска омладина почели су оснивати течајеве за неписмене. Друштво »Просвета« помогло је тај рад са 2000 К. Овоме раду много смета владина наредба да предавачи на тим течајевима морају имати педагошку спрему. П поред протеста друштва »Просвете«, влада је остала при својој наредби.

— Српске народне вероисповедне школе у епархији херцеговачкој овако су стојале у год. 1906. Школа је било 22 са 22 учитеља и 11 учитељица. За школу спеообне деце 1550 (1207 м. 349 ж.).

Словеначка. Словеначка Школ. Матица издаће за 1908. г. ове књиге; 1. Свечано издање Педагошког Летописа VIII. св. у славу 60. годишњице краљева владања. 2. Очигледна настава за 2. и 3. разред. 3. Школа и породица с посебним погледом на родитељске вечери. 4. Популарно-научну књижицу 1. св., а можда и 5. Наставна основа из природописа и природословља за основне школе.

„Рopotnik“.

УЧИТЕЉСТВО.

Хрватска и Славонија. Учитељи посланички кандидати. Како ће ускоро бити избори посланика за сабор у Хрватској и Славонији, то су се разне странке дале у жестоку агитацију и истакле своје кандидате. Између осталих кандидата видимо ту и по неког учитеља. Од учитеља са основних школа истакла је српска самостална странка Вељка *Петровића*, учитеља земунског за свог кандидата у румском срезу, Хрватска чиста странка права кандидовала је учитеља Ивана *Клемена* учитеља у Дианешу код Врбовца, за срез Новски; Марка *Вадовића* за срез у Перушићу, Пају *Аншолића* за срез даруварски. Српска радикална странка има учитеља кандидата за војнички срез и то: Павла *Миљуншевића*, учитеља гимнастике у карловачкој српској гимназији. Но по писању листова тих странака, једних против других, види се, да су то све празне кандидације и да ту свугде служе учитељи само као штатисте. Да се озбиљно мислило са учитељима кандидатима, поставили би их у друге сигурније срезове, а не тамо где их неће нико или немају странке никог. У прошлом сабору Хрватске и Славоније било је два посланика, који су учитељи у основној школи, и то: Јерко *Павелић* за срез карлобашки и Богдан *Пењић* за срез осечки, доњи град. Данас, међутим, кандидирају на њихова места једвог свештеника и једног адвоката. Тако то бива! Ми држимо, да учитељи ради угледа учитељског, не би требало да се даду употребити и у таким приликама, где се не мисли озбиљно са њиховом кандидатуром.

— Српско учитељство од како је иступило из „Савеза хрватских учитељских друштава“, организује се на самосталној основи. До сада је основано 16 учитељских друштава за поједина места и срезове, који припадају тим местима и то: у Вуковару, Новој Градишци, Загребу, Пакрацу, Костајници, Митровици, Метку, Руми, Грубишном пољу, Вргини Мосту, Бљани, Слатини, Беловару, Огулину и Осеку. Друштва ће почети свој рад, кад им се одобре правила, која су послата земаљској влади на потврду.

— Одбор за организацију српског учитељства у Хрватској и Славонији почео је издавати лист „Српски Учитељ“ који излази у Загребу. Лист уређује одбор, а одговорни уредник му је Сава Роксандић, учитељ у Загребу. 1. број овога листа изашао је 1. јануара. Спољашњи облик му је леп, а градиво добро, разноврсно и добро распоређено. Лист излази у месечним свескама и стаје 8 К годишње.

— Српско Учитељско Удружење у Босни и Херцеговини почело је свој рад. Орган удружења је »Српска Школа« излази у Сарајеву, а уређује га Н. *Ножинић* учит. више дев. шко-

ле. Лист прикупља у своје коло добре раднике на унапређењу школе и учитељства и расправља питања из свију грана педагогије. Природно је, да се у овај мах, кад се још у пуном јеку ради тамо на започетом уређењу школског и учитељског стања, и сам лист бави у јачој мери тим питањима и одлучно заступа напредне просветне интересе. Свест учитељска не би била довољно на угледној висини, кад не би такав рад помогла одушевљено, истрајно и одлучно.

— У Великом Просветном Савету расправљало се питање о сталности учитељској. Наполетку је усвојен предлог да за идућу седницу, гл. шк. надзорник Борић поднесе нацрт о уређењу сталности учитељске. Ми држимо, да тамо где владају автономне прилике, не може се то питање боље средити него што је сређено у нашој Школекој Уредби. Овде је очувано право и учитељу и општини, а тако и дужност. На уређење сталности каква је у нас могли би пристати у начелу и учитељи и општине у Босни и Херцеговини. Разуме се да би се ту неке спорности могле и боље уредити. О томе има података у Нацрту за Школ. Уредбу, који је изашао у 23. и 24. броју „Школ. Одј.“ од 1906. год.

Србија. Државни Савет признао је године учитељске службе, проведене у привременом службовању, у сталне године службе које се рачунају и у повишницу и у пензију. — Државни Савет донео је решење, да је сталност учитељска везана и за место и за разред, осим где се учитељ премешта по молби или за казну, а по потреби службе може се преместити, ако се дотична школа укине или због малог броја деце споје разреди. — Међу учитељством у Србији поникла је мисао да се оснује конвикт за учитељску децу. Главни одбор учитељског удружења разаслао је позиве учитељима и учитељицама на сарадњу око оснивања те установе.

Чешка. Учитељско друштво одржаће ове године конгрес у Прагу. Јужнословенски учитељски конгрес, који је заказан за ову годину неће се одржати, да би јужнословенско учитељство могло узети учешћа на конгресу у Прагу.

Средншња задруга за предујам чешкословенских учитеља у Прагу имала је у месецу јануару о. г. овај промет: Уплаћене удеонице (од 3550 чланова) 428.166 К; стање свих улога К 2.080.606'02; нових зајмова издато члановима К 454.220; стање свих зајмова К 2,834.338'38; улози у другим новчаним заводима К 83.726'30; резервни фондови заводски и вредносни папири К 63.151'61; новчани обрт у месецу јануару о. г. К 1,313.838'80; новчани обрт у год. 1907. К 15,420.561'06.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Практичне обраде.

Појам о вишеименованим бројевима.

Наставник ће изнети и показати ученицима какав суд за воду и питати их: Шта је ово? За чега је овај суд? За чега би, осим воде, могао још бити? А за чега још?

За тим изнесе и покаже им меру литар и пита: А шта је ово? Шта се ради са литром? Па како би ми премерили са литром овај суд?..

Пазите, да видимо, колико ће стати у њега литара воде?... Колико сам дакле усео литара воде у овај суд? (5 l) Какав је то рачунски број, кад се каже 5 l? (Именован). Да ли у овом суду, осим 5 l има још чега више? Па колико је то онда именована? А како се зове у рачуну таки број, који има једно именовање? (Једноименован).

Какав је дакле број 5 l? Зашто је то једноименован број?... Реци ми још и други какав једноименован број. Реци и ти, M!... И ти, T!... Итд.

Дођи сад па напиши такав један једноименован број на таблу, P!... Дођи и ти, O!... И ти!... И т. д.

После тога узме наставник други суд и упозорава ученике, да пазе, колико ће литара воде стати у њега... Колико сам литара воде усео у овај други суд? (5 l 7 dl нпр.) Дакле, осим 5 l, колико има још више воде у њему? (7 dl).

Па колико је онда то именована? Које је прво? Које је друго?... Ко ће ми рећи још који број од два именовања?... Реци и ти један? M!... И ти, L!... И ти!... И т. д.

Сад, дођи H., и напиши један број од два именовања на таблу!... Ко ће још доћи да напише број од два именовања?... Дођи и ти, J!... И ти, K!... И т. д.

За тим наставник узима трећи суд и сипајући воде у њега, пита ученике: Колико је литара воде стало у овај трећи суд? (5 l 7 dl 6 cl нпр.) Колико више још од 5 l 7 dl? Па од колико именовања је овај број? Колико именовања има овај број више од једног?... Сад ми реци други који број од три именовања, Ж!... Реци и ти, З!... И ти!... И ти!...

Дођи па напиши на таблу један број, који има три именовања, H!... Дођи и ти, B!... И ти, V!... И т. д. А сад, децо, запамтите ово: **Бројеви, који имају два, три и више именовања, зову се вишеименовани бројеви.** — Шта сам казао?... Како се зову бројеви, који имају два, три и више именовања?... Реци и ти, П!... И ти, Д!... И ти!... И т. д.

Па као што је литар примењен овде за извођење појма о вишеименованим бројевима, тако се дају применути и остале мере, заједно са новцима. Само на крају долази вазда умено и писмено вежбање све дотле, док ученици не буду са свим на чисто о свему.*)

Нови Сад.

Т. Костић.

*) Ово је само пздак из рукописног продужења методичког „Поступка у рачуну за III разр.“ штампаног и још недоштампаног основног дела у „Школском Листу“ — и то, рукописног дела о вишеименованим бројевима. Т. К.

Прича о Јосифу. (Како су браћа продала Јосифа). Методски поступак у III р.

(Свршетак.)

4. Закључак. Припогоди како је Јосиф дошао браћи? — Реци ти шта је заповедио Јаков својем сину Јосифу? — Кажу ти, у чему се Јосиф показао као послушан син? — А ти Перо приповедај о безбожној браћи Јосифовој! — Но сад ћу вам ја приповедати све још једанпут како је Јосиф дошао браћи и како су браћа наумила да га убију. Пазите, па да ми ви после то све знате приповедати. (Учитељ приповеда још једанпут одељак а, тачно оним речима као први пут што је приповедао пре разговора о томе и пропитивања. После тога пита:) Ко ће да ми приповеда то, што сам вам ја сад приповедао? — О чему ћеш ми Јоцо приповедати? — Приповедаћу како је Јосиф дошао браћи и како су браћа наумила да га убију. (Неколико бољих ученика приповедаће тај први одељак; учитељ ће им помагати питањима, ако је потребно; за мање способну децу доста је, ако и на поједини питања могу да одговоре; тачно приповедање не може се тражити одмах од све деце без разлике, али треба добро да знају садржину приповетке).

Оваким поступком израдиће се и остали одељци приповетке (б, в, г.). Кад је тако исцрпно сваки одељак обрађен, обрадиће се општи закључак целе приповетке са истакнутим натписом: Како су Јосифа браћа продала? — Да видимо ко уме сад целу приповетку да приповеда? — Како се зове та приповетка? — Како су браћа продала Јосифа. — Шта морамо приповедати? — Како је Јосиф дошао браћи и како су браћа намислила да га убију. — Приповеди ти још једанпут, шта је Јаков заповедио својем сину Јосифу? — А ти кажи: Како се Јосиф показао као послушан син? — Реци ти, шта су безбожно намислила била браћа Јосифова? — Кажу ти, куда су браћа бацила Јосифа? — А ко је наишао у тај мах туда где су била браћа Јосифова? — Шта се после тога догодило с Јосифом? — Куда су однели крговци Јосифа? Како се владао Јосиф у Египту? — И шта му је напоследку Бог учинио?

Бо ће, дакле, целу приповетку да приповеда?

(Да се приповетка у памћењу што боље учврсти, може учитељ овде, још једанпут приповедати целу приповетку без прекидања (сва четири одељка: а, б, в, г.) али тачно оним речима, као први пут.)

Долази поука: Из те приповетке можемо научити, какво треба да је дете према својим родитељима.

Шта је учинио Јосиф кад му је отац што наредио? — Послушао га је. — Он је оца увек слушао и свагда му је чинио радост; он је поштовао својег оца. — А како се владала браћа Јосифова? — Браћа Јосифова нису никад ничим обрадовала оца. — Каква су, дакле, била браћа Јосифова? — Браћа Јосифова била су зла. — По чему се види да су браћа Јосифова била зла? — Браћа Јосифова била су по томе зла, што су хтели да убију Јосифа. — Зашто је Јаков увек шибљао у поље по некога да их надгледа? — Зато, што браћа Јосифова много пута нису радила онако, како им је отац наредио. — Како се, дакле, они владали према своме оцу? — Они нису слушали оца. — Па како треба деца да се владају: Или као Јосиф или као његова браћа? — Добро и побожно дете увек се тако влада, као што се Јосиф владао. — За то је Бог оставио баш деци једну заповед, у којој им је рекао, како треба да се владају према својим родитељима. Сад ћу вам рећи ту божју заповед: „Поштуј оца свога и матер своју, да ти добро буде и да дуго поживиш на земљи!“ (Ово ће се поновити више пута да деца добро упамте). Ако хоћете, дакле, да вам добро буде док сте живи, треба да поштујете своје родитеље, да их увек слушате и да им тиме увек чините радост!

Извештај о стању школа

у епархији темишварској.

(Продужење).

10. *О успевању децом.* Кад имамо у виду, колико је било изостајања од школе, онда нам се само каже, да је то морало утецати и на успех деци. Бројке о томе још боље ће нам показати тај утецај.

На крају године полагала су деца разреде овако:

I. р. 1913 м. 1727 ж.; II. разр. 1434 м. 1144 ж.; III. разр. 1080 м. 851 ж.; IV. р. 728 м. 533 ж.; V. разр. 243 м. 159 ж.; VI. р. 30 м. 14 ж., свега 5425 м. 4349 ж., заједно 9747.

С успехом су свршили разреде: I. 1818 м. 1535 ж.; II. 1348 м. 1159 ж.; III. 1105 м. 789 ж.; IV. 726 м. 535 ж.; V. 265 м. 167 ж.; VI. 30 м. 14 ж. свега 5306 м. 4240 ж. заједно 9646.

Кад насупрот овом последњем броју истакнемо, да је било за школу обавезне деце, — осим оне, која су била из каквог узрока опро-

штена од похађања школе — 15.788 оро, онда излази, да делом није ишло у школу, делом није с успехом разред свршило 6142 оје деце а то је 38.88% — више него једна трећина од укупног броја. У овом погледу има се још много и много ревновати и радити, да се стање тако поправи, да поље може задовољити.

Родитеље треба упућивати, да истински воле децу и да за њихово добро све жртвују, само да их изведу на пут и да од њих направе корисне чланове народа и друштва и добре синове отаџбини. При том треба им истицати пред очи, да то никако не могу постићи, ако не дају децу да уредно иду у школу. Нека се дакле, одричу оних незнатних користи, што их могу имати од деце код куће, док их од школе задрже.

Ово треба да се говори народу у црквама, у школама, на забавама, у свагдашњем животу. То треба да им говоре свештеници, учитељи и сва остала интелигенција народна а тако исто и сви други Срби, који знају шта вреди просвета и за појединце и за народе. О томе треба да се пише почв од читанака па у све календаре и друге народне књиге и народне листове.

Тако пробуђени родитељи створили би сасвим друге бројеве у статистичким подацима о похађању наших школа и о успеху о њима.

Успех ће се одмах поправити, чим деца пођу уредније у школу.

По осим тога треба још да деца имају и књиге и другу опрему одмах чим дођу у школу. О том школски одбори треба најревносније да воде бригу, јер ово је други од најважнијих услова за успех.

Даље важан услов за успех је још и то, да се учитељству по могућству даје што мање разреда и што мање деце, а учитељство опет треба да настоји, да деца у што већем броју прелазе из млађих разреда у старије.

И уредно похађање пофторне школе спада у најглавније услове за добар успех.

Кад би се сви овде споменути услови испунили, ето да нам се школе за најкраће време подигну на узорну висину.

11. *Здравствено стање деце.*

Осим мањих болести, као на жалост сваке године и у 1904/5 ој школ. години бивало је међу школском децом и заразних болести. У неким општинама нису ове ступиле у већој мери, али у по неким морале су због ових, школе да се на неко време затворе. То је било у 8 општина и то у: Срп. Св. Маргону, Мокрину, Срп. Елемиру, Батањи, Кетфељу, Нађлаку, Торњи, Карлову.

С изузетком још 2—3 општине, где је осим горњих 8 општина стање здравља као лоше забележено, у осталим општинама стање здравља забележено је као добро.

Но и ма да је стање здравља у већини општина обележено као добро, ипак се не може рећи, да је у истини тако. Међу нашем децом

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

има врло много деце, која су бледа и малокрвна а за ту се децу већ не може рећи, да су потпуно здрава. Та су деца као оно нежно собње цвеће, којем најмањи спољашњи ветрић може да нахуди. Из реда ове деце који после сушица, тај грдни непријатељ нашега народа многе и многе жртве, неке у млађану младичком, неке у момачком добу а неке пусти у збиљу живота, пусти их да се окуће и да изроде и пород, па онда их покоси и носи у вечност а иза њих оставља незбринуту сирочад.

По градовима, градићима, селима и засецима нашим пуно се чује плач и лелек тужних родитеља и својте, који овако оплакују сушницом покошене миле своје.

Колико нас рада, колико заузимања чека, ако хоћемо ту да помогнемо: да спасемо родитељима дете, недораслој деци родитеље, својти браћу, сестре и т. д. а народу многи леп цвет нада и радости и многи плод племенитих и корисних умишљаја.

Осим сушице и друге свакојаке болести могу овако слабој деци и омладини да нахуде, па заиста јој и нахуде.

(Продужиће се.)

Из школске самоуправе.

Ново тековине.

Мировинска Уредба за српске народне учитеље у Хрватској и Славонији, потврђена је једва једном. Већ је крајње време било. Радујемо се свакој ма и маленој новој тековини, коју школа и учитељство задобије, па како да се не радујемо овој тековини, која засеца у животни опстанак наше браће, која су на вероисповедним школама у Хрватској и Славонији. Положај њихов у том погледу, заиста је био очајан, а то је последица оног нашег обичаја, да у автономним стварима увек школу и њене потребе напоследку остављамо или да се тек накнадно о њој побринемо, јер да је међу осталим уредбама одмах у своје време и та мировинска уредба израђена и послата, до сад би она већ давно била у животу. Баш у овој тачци лежи тежина целог тог питања о мировини, јер поред Уредбе треба да је на расположењу и фонд. И то темељан фонд. Да је мировинска уредба ступила у живот заједно са Школ. Уредбом, до сад би мировински фонд давао већ повољније изгледе. Међутим број вероисповедних учитеља, у Хрватској и Славонији, професора и автономних чиновника, није тако знатан да би се тај фонд могао нешто брже развити и колико толико олакше поднети умировљење већег броја учитеља. Знамо да се с тиме рачувало и при умировљењу више гимназијских професора. За десетак година треба ће мировину 7—8 учитељских снага, које раде на срп. вероисповедним школама у Хрватској и Славонији, а у том раздобљу биће и професора и чиновника за мировину. Да ли ће за све те потребе

бити доста садашњи мировински фонд и стари учитељски мировински фонд, који отприлике износе преко 300.000 К. Кад се то све срачуна, онда излази, да ће и поред мировинске уредбе бити невоље. Но да не би до тога дошло, држимо да ће позвани органи настојати да се и други исто тако важан део тога питања изведе у дело, а то је да се постарају, да се мировинском фонду учитељском удари јак темељ извесном знатнијом свотом. По самим учитељским уплатама, неће тај фонд скоро моћи бити оно што се од њега очекује. Не би требало, да он зависи само од обвезе клирик. и неприкосновеног фонда према њему, јер се те обвезе могу код разних људи, разно тумачити. Српско учитељство се нада, да ће се у корист тога фонда и учинити све што се може, јер је толико завредило својим радом на народној просвети, да под своје старе дане, бар у најскромнијим животним потребама не трпи оскудицу.

Данас пак, радосно поздрављамо ту тековину у школској самоуправи.

*

Нове тековине су и допуна Школској Уредби о избору потпредседника епарх. школ. одбору и накнадно узаконење, да мандат члановима Школ. Савета траје три године. Према овом последњем ваљало би протумачити и мандате код других установа у Школ. Уредби, код којих није рок тачно и правилно протумачен. Но извесне тешкоће у раду ова два наша највиша школска органа, колико су лежале у томе, што оних тековина није до сад било, још више су постојале и постоје са неке извесне подређености њиховог финансијског положаја или бар неодређености његовој. Видимо да се у последње време и без узаконења трогодишњице мандата ипак раскрстило са оним уверењем, да су чланови Школ. Савета, доживотно бирани. Али видимо, да и на овој основи Шк. Савет нема одрешене руке у најважнијим питањима свога рада. Подсећамо само на питање о издавању школских књига. Држимо да ће сви они, којима је истински стало до напретка наше школе и наставе у њој, у овоме питању стати на самосталније становиште и створити могућност да рад Школ. Савета са ове стране не буде успорен. Школским одсецима од најнижег до највишег, треба дати самосталан финансијски положај.

— а.

Седница епарх. школског одбора бачког од 31. дец. 1907. (13. јануара 1908.) Министарство извештава да је за бачку жупанију одредило покрај школских надзорника још и Аради Арпада перовођу да прегледа школе. — Школски Савет упућује епарх. школски одбор бачки да учини извиђај у Госпођинци да ли су учитељи у Госпођинци способни да врше учитељске дужности. — Школски Савет одређује да привр. учи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тељима и учитељицама припада и плата за фебријалне месеце, даље одређује да учитељима и учитељицама када иду на учитељске зборове припада дневница од 6 круна и накнада путних трошкова, но да на путне дневнице немају права. — Школски Савет препоручује лист »Здравље« дра Милана Јовановића-Батуца. — Забрањује употребу факсимила при потписивању. — Извештава да је молбу среског учитељског збора ст. бечејског школског среза у погледу оспособљења забавиља, узео на знање и да ће учинити расположење кад се буде градила нова наставна основа за учитељске школе. — Упућује подручне месне школске одборе да при набавци школских учила у првом реду узму у обзир домаће произвађаче. — Школски Савет одбија призив црквене општине у Петровом Селу ради издавања дневнице и путног трошка својим учитељима када иду на учитељски збор. — Одбија уток учитељског збора у Петровом Селу због жалбе на месни школски одбор. — Одбија уток Милоша Алексића у Петровом Селу због мандата школског управитеља. — Одбија уток Јелене Кекићеве учитељице у Петровом Селу због избора Душана Живовића за управитеља. — Управни одбор жупаније бачке доставља своје приговоре против постигнутог успеха из мађарског језика у школама у Станишићу, Ст. Станару, Парабућу, Пивницама, Парагама, као и о наставном језику у повторним школама. Школски Савет ће се умолити да учини потребне кораке у овој ствари. — Умољен је поново админ. одбор ради предујма за истражни трошак из епарх. фонда. Школски иметак у Мољу преведен је на црквену општину. — Оставка Стевана Живковића на чланству епарх. школског одбора и чланству епарх. скупштине спровешће се епарх. скупштини. — За Гојка Лесковца учитеља у Бајши умолиће се декрет када поднесе оригиналну сведоџбу. — Протумачено је управном одбору у Кули да је разрешењем црквене скупштине разрешен дужности и месни школски управитељ. — Наређено је црквеној општини у Пивницама поново да плату учитељице до 1000 круна повиси или ако не може да по наредби Школског Савета поступи и тада стечај расписи. — Уништен је избор учитеља у Бајши због тога што скупштина није на 8 дана сазвана. — Црквена општина у Новом Саду шиле 170 круна 47 фил. као прилог од таса и од ученика и ученица основне школе за епархијски школски фонд. — Поднесене су фасције Школском Савету, а оне које нису биле добро изављене враћене су црквеним општинама да их поправе. Поднесена је молба црквене општине у Бегечу Школском Савету ради припомоћи. — Упућена је црквена општина у Каћу да своје учитељу Страхињи Црнојачком од 1. јула издаје плату по наредби Школског Савета. — Поднесени закључци црквених општина о уређењу плата, који наредби

одговарају, потврђени су. — Поднесени су Школском Савету искази о несрпским школама. — Потврђени су закључци месних школских одбора у погледу одређења прихода учитељске земље, огрева, депутата и штоларних прихода а некоји месни школски одбори упућени да се на скупштинне обрете ради допуне плата учитељских. — Искази о платама учитељским у којима је било стављено да су политичне општине издржаваоци школа, зато што плаћају учитеља, враћени су натраг да се то изостави пошто су црквене општине издржаваоци школа и у том случају, ако политична општина доприноси издржавању школе. — Одбијен је призив Александра М. Коњовића учитеља у Брестовцу против закључка школског одбора у погледу држања повторне школе. — Умолиће се декрет за Душанку Димитријевићеву учитељицу у Пачиру. — Известиће се Школски Савет због чега не може месни школски одбор у Ст. Бечеју да расписи стечај. — Упућен је месни школски одбор у Сенти да расписи стечај онако како је то већ наређено. — Умолиће се декрет за Стевана Сремца учитеља у Парабућа. — Спровешће се молба Уроша Дридарског учитеља у Бегечу на Школски Савет да се регулише држање повторне школе оним учитељима чије се награде у минимум урачунавају. — Одобрена је промена Каменка Чешљара учитеља из Госпођинаца са Прином Петровићевом учитељицом у Медини за ову школску годину ради тога да учи мађарски. — Потврђен је избор Душана Ружића за учитеља у Новом Саду, а стечај на Малом Јарку је потврђен. — Уручени су декрети Јулијани Турчићевој и Милани Максимовићевој учитељицама у Новом Саду, Зорки Гајишини учитељици у Бегечу. — Школски Савет наређује да се привремени учитељи и учитељице против којих се подигну приговори због неуспеха у школском раду опусте из службе. — Админ. одбор јавља да је одобрио закључак црквене општине у Турији ради зидања нове зграде за забавиште. — Поднесен је школском Савету обрачун о припомоћи из фонда св. Саве за Кисач и извештена је црквена општина у Кисачу да даље ову припомоћ не може уживати јер нема 30 деце за школу. — Поднесене су Саборском Одбору у плате појединих црквених општина за школске списнице.

Седишца епарх. школског одбора будимског у Сентадрији 3. (16.) септембра 1907. Умољен је Школски Савет да своју наредбу у ствари извршења 27. зак. чл. од 1907. пропрати засебним удутствима. — Извештене су црквене општине и месни школски одбори, који су тражили упућство због заклетва учитеља да се одбор обратио на Школски Савет. — Позвани су месни школски одбори да настоје код родитеља

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

да своју децу путем »Привредника« у Загребу намештају за шегрте. — Школски Савет извештава да је своту од 5874 круне 34 фил. у име доуна плата учитељских одобрио. — Узет је на повољно знање извештај члана Стевана В. Поповића о изасланству у Ловру ради зидања нове школске зграде за женску школу о трошку фонда школских жигица и уступању земљишта на коме ће се зграда зидати епархијској управи. — Потврђен је избор Богдана Малосевића за учитеља у Дарди, а прквена опћина у Шумберку упућена је да поново обави избор учитеља тајним гласањем. — Није уважена оставка Ђ. Миркова учитеља у Сентандрији на катихизацији пошто је дужан све предмете у школи предавати. — Потврђен је избор Мирослава Бугарског за учитеља у Чобанцу. — Одобрено је Радославу Кућанчанину учитељу у Бану, да може глобу у оброчица уплатити, и исти је враћен у знање, али је дисциплинаран поступак против њега настављен. — Милутин Кашанин постављен је привремено за учитеља у Болману. — Препоручена је Школском Савету молба Марије Михајловићеве учитељице у Болману да јој изда декрет. — Примљено је од Адама Рајснера у Осеку 177 круна 16 фил. као приход од школских жигица за други квартал 1907. год. — У Лигобу је постављен привремено за учитеља Глигорије Белодедић, а Катарина Маширевићева привр. учитељица из Срп. Гарчина и Катарина Трифуновићева учитељица из Поче променуле су међусобно места. — Јелка Василеска постављена је привр. за учитељицу у Ланчугу. — Јован Коцкар постављен је привремено за учитеља у Шароку; осим тога решено је више предмета од мање важности.

Преглед књига.

Декрет. Свеска 4. Од чега болује Матица Српска. Од Тих. Остојића. Цена 60 пот. Манаст. Штамп.

Поводом дискусија на Матичиним скупштинама, о њену књижевну раду, проф. Остојић изнео је у више чланака мишљење своје о томе и штампао га у »Бранкову Колу.« У горе поменутој књизи одштампани су ти чланци. У тим чланцима изречена је многа лепа мисао и многа истина изнесена отворено. Но мало је света који ће истину примити како треба. С таким разлогом је данас све теже ићи напред, с тога нам и ствари на преображају Матичина рада стоје и не крећу онако напред, како би многи желели. Но није за то стање одговорна само Матица и људи, који су у њој радили и раде, него за то треба да прими одговорност и све наше друштво. Годинама је то друштво у недовољној мери водило рачуна о

раду Матичину и о раду наших скупштина, а сад наједанпут хоће да се Матица препороди у онако просветно средиште, за које треба много јачи темељ, него што га је друштво до сад спремило Матици.

Ми држимо да ће све реформе, које се у садашњем облику износе на Матичиним скупштинама, исто тако дочекети, кроз дужи низ година своје реформаторе, који неће с њима бити задовољни, као што и ми са овим етањем сад нисмо задовољни. Основ томе незадовољству је то, што Матичина задаћа није постављена на ону основу, каква би јој била најприличнија према приликама у којима ми Срби живимо у овим крајевима. С малим, повременим реформама од данас до сутра, неможе се ту ништа постићи. С тога би требало да Матица узме на себе улогу друштва за даље образовање народно књигом, а Матица Школска — коју би требало створити — да тај рад изводи школом. Све оно знање и васпитање, које би зрелија омладина народна добила образовањем у школи за даље образовање, све то знање требало би да књиге и издања Матичина допуњују, развијају и учвршћују у тој омладини и у народу. За овакав рад требало би израдити програм, који би ишао у две упоредне линије. Један део би значао шта све има да се унесе у оно образовање, које се добија у школама за даље образовање народно, а други би део значао, како ће се и у којем обиму то обухватити у књигама Матичиним и издањима за народ.

Као што се за школску наставу мора одабрати градиво из сваког појединог предмета, тако би се и у овом књижевном раду морало на тој основи средити градиво.

Како у народ не спада само ратар него и занатлија и трговац и помоћник, шегрт, слуга, жена, девојка и т. д. требало би осим основног знања из свију грана науке (с неким изузетком), дати и васпитања које треба сваком том члану народа.

Почети и истрајати, дакле, у образовању народа од старијих на ниже, а не задовољити се и ослонити се само на оно образовање, што пружи основна школа најмлађим нараштајима народним или у бољем случају доњи разреди средњих завода. То незнатно или површно образовање млађег нараштаја узрок је, да се не појима вредност неког знања и науке по живот и национални развитац, узрок је да наша књига која носи знање и поуку, још и сад се слабо прима у народу; узрок је многом чему, а све то уједно доводи нас до тога да и с Матичином задаћом нисмо на чисто.

У корист прегледа целог тог рада, требало би издати годишње једну опсежну књигу — Летопис — о свему што је на том послу урађено и шта би још требало да се уради, према ономе што сам наш национални карак-

тер тражи и шта би добро било из других словенских племена или страних народа унети у наш народни живот.

Овакав рад је подједнако значајан по један народ, ма овај на како широком територијуму становао, с тога је морална дужност свију оних који су способни, да га морално помогну, па ма они не живели у оним границама, до којих Матица званично допире.

Ако је ово сувише опсежан план, да се то почети и у мањем. Но да смо пре 50 година тако што почели, до сад би већ видели корист од така рада. Али за то што ни онда, па ни сада нисмо замишљали тај рад као једно дело, које треба снагом да проструји кроз срце народно и да стално и интензивно шири свој утицај и своју моћ кроз сва времена, него смо и онда, а и сада час одавде, час оданде помамо начињали и никад недовршивали један посао, за то не можемо ни да схватимо то, ни да се уживимо у то, да је нами само такав рад лек и напредак. Лек у васпитању, а напредак у образовању, а са овим напредаком и у економском нашем положају.

Овакав правац просветни и онакав привредни, као што га »Пригредник« замишља и помало развија, могли би створити бољу народну будућност. Покрет, који је учињен на конференцијама уочи Матичине скупштине, а који је почео проф. Остојић, то је приметак тока рада на књижевном пољу. Само би се таким радом, али што боље организованим, могло постићи, да би с радом Матичиним могло бити задовољно наше српско друштво, ма и оно које после нас дође.

На конференцијама се, додуше, претресало само питање о садашњим књигама за народ, али при правој организацији проширило би се оно и на друге наше књижевне потребе, разуме се помоћу таквих чланова, који су способни да о томе воде реч.

Сваки члан нашег друштва, који је према свом степену интелигенције морално обавезан да размишља и ради о унапређењу наших просветних установа, а овде у првом реду о унапређењу Матичину, треба да проучи Остојићеву књигу.

Н. Т.

Молимо, не заборавите послати претплату на „Школски Гласник“.

Учитељство ће бити јако, ако је сложено. Сложно учитељство помаже своје установе у корист своје снаге и својег угледа.

БЕЛЕШКЕ.

Учитељске дневнице и путни трошкови за среске зборове. Школски Савет је донео решење, да учитељима и учитељицама приликом

путовања на учитељске зборове, припада по 6 К дневнице и накнада путних трошкова, дочим на тако зване путне дневнице немају права.

»Српски учитељски конвикт у Новом Саду« примио је у јануару т. г. ове чланарине и прилоге: Од Јоакима Сувајића пароха у Торонтал Јожеф фалви 31 К чланарине. — Од Милана Калуђерског учитеља у Ст. Врбасу 30 К чланарине. — Од Богољуба Максимовића учитеља у Сурчинд 100 К чланарине. — Од Срп. православне црквене општине у Пиђији 5 К 70 пот. прилога од таса. — Од Јована А. Јовановића из Земуна 10 К чланарине. — Од Софронија Јаковића пароха у Дероњу 18 К прилога од таса за мироносање у 1907. години. — Од Саве Лудајића учитеља у Мољу, прилог Душана Јосимовића, пароха молског од 13 К 68 потура од таса за мироносање у другој половини 1907. године. — Од Ђорђа Ст. Пежровића из Земуна 10 К чланарине. — Од Светозара Милиновог из Загреба 20 К чланарине. — Од Глише Лешаја салашанина из Новог Сада 3 К 60 п. прилога, што је скупио на свечарству о св. Јовану код салашанина Аришка Лешаја. — Преко надзорника Т. Костића, у име свечарских прилога из Новог Сада: Од Ивана Малешевића 2 К, Гавре Грбића 1 К, Јулке Ђурчићеве 1 К, Ђорђа и Сидоније Гајина 2 К, Десанке Ракићеве 1 К, Милане Максимовићеве 1 К. Катице Ђ. Михајловића 1 К, Јованке Ј. Марковића 1 К, Ђоке Милића 1 К, Танасије Костића 1 К. — Из Ст. Врбаса од Милана и Зорке Калуђерски 2 К. — Из Обровца: Од Младена Ђуршевића са два госта 6 К. — Из Кака: Од Бранка и Софије Јагеровић 2 К. — Из Кисача: Од Марције Шилићеве 1 К. — Из Ст. Футога: Од Жарка Алексића 1 К, Стевана Бошњака 1 К. — На свима овим прилозима захваљује Управа.

Старање о учитељском положају. Сједишни одбор српске сам сталне стране у Загребу решио је: »да се питање уређења учитељских брана и правних одношаја сматра страначким питањем, што се има свопштити средишњем одбору коалиције.« Лепо је кад се странке старају о учитељим, само што оне често забораве што обећају. На то се туже и чешки учитељи на младочешку странку, а до сад није било ни код нас Срба боље.

»Натошевић« учитељско десничарско друштво у Новом Саду, одржаће своју годишњу скупштину у четвртак 30. јануара (13. фебруара) о. г. У идућем броју донећемо извештај о раду скупштине и о развоју друштвеног рада.

40 нових поднадзорничких места. Министар просвете издао је окружницу под бројем 124.776. — а која говори о надзору основних школа у Угарској. Да би се извршиле све одредбе XXVП. зак. чл. од 1907. год. одлучио је поставити још 40 поднадзорничких места — те је у ту сврху унео у свој годишњи прорачун односну своту — која ће места попуњити у току

WWW.UNILIB.RS

1908. год. Но како је нови школски закон ступио у живот већ 1907. год. — то да би се водио строг надзор о извршењу одредаба које су прописане у томе закону — то је у привременом својству поставио 40 особа, којима је поверен надзор над основним школама, с позивом §. XXVIII. зак. чл. од 1876. као и на 14. §. XXXVIII. зак. чл. од 1868. г. Министар даље вели, да ће та места попунити са надзорничким перовојама, који су својим радом заслужили унапређење, а у недостатку ових, да ће бити наименовани учитељи са основних школа који су својим радом стекли себи гласа и угледа, као признати и одлични практичари. За Бач-Бодрошку жупанију је именован Аради Арпад, перовоја држ. надзорништва.

Експериментална Педагогија др. Meumann у српском преводу. Опсежно дело др. Meumann „Vorlesungen zur Einführung in die Experimentelle Pädagogik und ihre psychologischen Grundlagen, које је недавно изашло у Лајпцигу, преводи на српски др. *Паја Р. Радосављевић* слушалац педагогије у Њујорку. Радујемо се, да се први Србин стручњак на том пољу прихвати тога рада. Српска школа и учитељство подичиће се тим радом и биће му захвални.

Потврђени. Министар просвете потврдио је за сталне учитеље на комуналној школи у Ченти, Милорада Јовановића и Милана Стејића, а Пају Илијевића, за учитеља у Надаљу.

Умировљени. Јелена Радић рођ. Живковић, учитељица комуналне школе у Тампш Ковину. Стављена је у стање мира, са годишњом мировином од 1696 круна; а Милан Стојшић учитељ у Мокрину са годишњом мировином од 740 круна. Желимо им, да дуго година уживају заслужену мировину!

Покрет међу мађарским учитељством. Учитељско удружење мађ. учитеља у Боршодској жупанији, на своје састанку решило је: да приликом првих избора посланика за државни сабор пораде на томе: да што већи број учитеља буду изабрани за посланике. У том смислу разаслат је позив на сва учитељска удружења, да пораде заједнички, како би овај покрет донео што лепша успеха. Ову вест регистровани су и престонички листови и нисмо видели — да је и један тај лист устао — да још у четку угуши жеље учитељске. Та за Бога желимо је слободно!

У овом броју „Школ. Гласника“, доносимо оглас књижаре **Маријанског** и **Холфелда**. Клади подузетли људи, стручњаци у књижарском послу, основали су овде у Новом Саду нову књижару и снабдели је добро књигама по свима грамама књижевности и разним материјалом што спада у књижарску струку.

 Председништво учитељског збора новосадског школског среза, моли браћу учитеље, који су књижничари у својој општини, да пошљу списак педагошких дела у дотичној књижници. На званичан позив одазвало се до сад само њих четворо, а рок је истекао већ 31. децембра.

Уредништво „Шк. Гласника“ има неколико потпуних примерака »Баштована“ вођарског и вртгарског листа са 119 слика. Лист овај излазио је 1900. год. Све што је најбоље у вођарекој науци прикупљено је у њему.

Поједини примерак броширан стаје К 4.—

НОВЕ КЊИГЕ.

Покрет. Свеска 4. Од чега болује Матица Српска, од Тих. Остојића. Срп. ман. штамп. Цена 60 пот.

О Палестини и старим Јеврејима, помоћна књига (са 3 мапе) за изучавање библиј. историје, за ученике и ученице средњих школа, саставио Вељко Миросављевић, парох и катихета. Ср. Карловци. Манаст. штамп. Цена 40 пот. Изд. Пишчево. Стр. 28.

Буквар, по Жакото-Фогловом методу за I. разр. написао Љубомир *Јовановић*, управитељ учитељ у Уљми. Цена 20 пот. Нови Сад, Б. Ивковић.

Мала српска читанка (латиницом) за III. разр. срп. осн. шк. Сређили П. *Чокић* и С. М. *Косић*, учитељи. Мостар, Пахер и Кисић.

Показалец на педагогическата ни литература оть XIX. вѣкѣ. Г. *Енчевг*. Притурка на »Училищенъ Прѣгледъ«. Св. III. Софија. 1907.

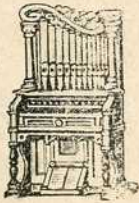
Мала библиотека св. 129/140. Вој. М. Јовановић **Наши синови** комад у 4 чина са епилогом. Мостар. Пахер и Кисић.

Споменак илустровани дечји лист. Изишао је 1 број „Споменка“ са одабраном садржином и лепим сликама. Цена је „Споменку“ на целу годину за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 2 круне; Претплата се прима само на целу годину, шиље се уреднику Ивану Мартиновићу у Панчево.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Учитељским зборовима у Сентомашу, Ст. Футогу и Ади. Врло лепа хвала на одзиву. Једино тако сложним одзивом може се одржати један лист, који нам је свима потребан. Од ваша три збора добио је „Школски Гласник“ (10, 5, 3.) 18 претплатника.

С. К у М. Б. Осим Грундвига има о народним универзитетима у овим књигама: Volkshochschulen u. Universitäts-Ausdehnungs-Bewegung von Ernst Schulze, Leipzig. Verl. G. Freund 1897.; Die Volkshochschulen in England u. Amerika, deutsch v. Otto W. Beyer. Leipzig. K. Voigtländer, 1895. Првој је цена 2 К 36 пот. другој 3 К 36. пот.

Ц. и кр. прив. творница амарич
кпх kotaгових

ХАРМОНИУМА РУД. ПАЈКР И ДР.

у Краљевом Граду (Königrötz) Чешка.

Хармониуми с педалом оба система у свакој величини за школу и за учење — Цена од 130 К на више. — Петогодишња јамчевина. На отплату од 8 К. — Шиље се франко на последњу станицу. — Ценовници са сликама бадава и франко. Пошт. учитељству нарочите олакшице.

ЧОЈЕ

И ПОМОДНИХ ШТОФОВА
ЗА ОДЕЛО,

препоручује фабрика чоје

Карла Коцијана

(Karel Kocian)

у **HUMPOLEC** (Чешка).

Мустре бадава. — Фабричне цене.

НОВО ОТВОРЕНА КЊИЖАРНИЦА И ТРГОВИНА ПИСАЋЕГ ПРИБОРА

код „ГЛОБУСА“

МАРИЈАНСКОГ и ХОЛФЕЛДА

главна улица број 28.

★ у Новом Саду ★

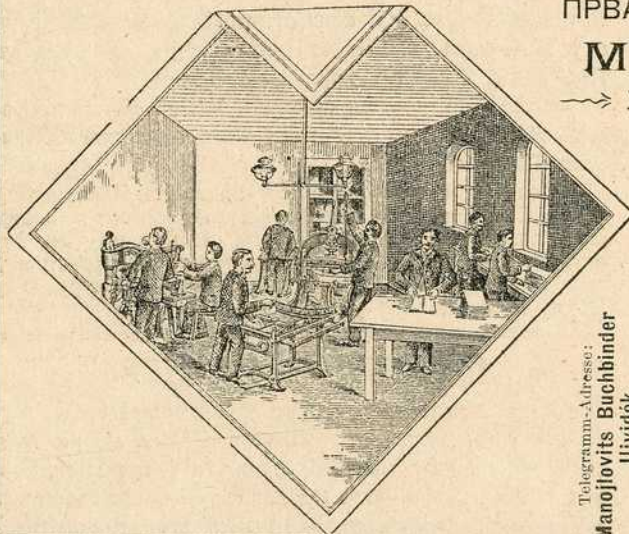
преко пута од куће српске православне црквене општине

препоручује г. г. учитељима и учитељицама своје сасвим ново снабдевано стовариште књига, школских педагошких, забавних и научних, како на српском тако и на страним језицима. Даље часописа, листова, музикалија уметничких, слика и анзихтскарата. Велики избор писаћег и цртаћег материјала и све школске и канцеларијске потребе.

Послугу врше власници сами еа највећом предусретљивошћу. Поруке са стране обављају се исти дан чим стигну.

Маријански и Холфелд

књижара и трговина писаћег прибора код »Глобуса«
У НОВОМ САДУ.

ПРВА СРПСКА КЊИГОВЕЗАЧКА РАДИОНИЦА

МИЛАНА МАНОЈЛОВИЋА

У НОВОМ САДУ, Ђурчијска улица бр. 6.

Моја радионица снабдевана је са најновијим машинеријама и прибором за израду

**СВАКОВРСНИХ КЊИГОВЕЗАЧКИХ
ПОСЛОВА.**

Примам и обављам све послове који у књиговезачку струку спадају.

**Специјалиста у изради галантеријских
ПОСЛОВА.**

Цене су врло умерене — налози у опште обављају се брзо и тачно.

Telegramm-Adresse:
Manojlovits Buchbinder
Ujvidék.

»Школски Гласник« излази у Новом Саду 15. и 30. дана сваког месеца осим јула и августа. Стаје на четврт године 2 К или 2-50 динара. Огласи се рачунају по 6, 5 и 4 К од четвртине стране, и то ако је оглас изишао у листу 1 пут или 1—5 пута или 6 и више пута. Рукописи и претплата шиљу се на: **Уредништво „Школског Гласника“ Нови Сад (Ujvidék).**

Издаје: Ђока Михајловић, учитељ.

Одговорни уредник: Гавра Поповић, умир. учитељ.

Штампарија деоничарског друштва Браника у Новом Саду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS